

Meraklı ve Kurnaz Biraz da Hırsız Saksığan

"Karaköy'de dolaşırken, kıyıya kıçtankara etmiş Frenk kalyonlarından birinin güvertesinde, ayyaş bir gemicinin kemanla tuhaf bir nağme çaldığını işitti. Gemiye doğru, 'Behey kâfir. Döktürdüğün bu nağme ne iştir? Kimindir?' diye bağırdı. Tarihçiler kâfirin ona, 'Behey teres. Çaldığım bu nağme Russinî nâm tıfl bir bestekârındır, adı da Hırsız Saksığan'dır' dediğini rivayet etmişlerdir. Bu keman nağmesinden ilham alan Yâfes Çelebi bütün gece gözünü kırpmadan düşündükten sonra sabah erkenden yola çıkıp kırlarda dolaşmaya başlamıştı. Amacı, saksığan yuvalarını bulmaktı. Bir hafta tarlada bayırda dolaştıktan sonra tam yediyüzseksenüç yuva tespit etmişti. Bütün gün şehrin üstünde uçan, ve parlak olan her nesneye büyük bir ilgi duyan bu kuşların yüksek ağaçlardaki yuvalarına tırmanıyor, saksığanları kışkırtıp kaçırdıktan sonra da, hayvancağızın ömrü boyunca sağdan soldan çalıp, aşırıp, apartıp getirdiği renk renk boncuklar, deniz kabukları, camdan yapılmış takma gözler, devri saadetten kalma ok demirleri, sedef kakmalı minicik afyon kutuları, tüfenk kurşunları, cam parçaları, elmas taşlı yüzükler, kemikten yapılmış ufacak düğmeler, şişe mantarları, ortasında bir zümrütün parıldadığı broşlar, insan ve hayvan dişleri, bakır paralar, nazar boncukları, Sultan Süleyman zamanından kalma altın sikkeler, sahte ve hakiki inciler, ayan düşük akçeler arasından değerli olanları alıp bohçasına atıyordu. Hırsız saksığanlardan çaldığı altını ve gümüşleri sarraflara bozdurduktan sonra elmaslar ve zümrütleri bedestendeki kuyumculara satıyor, böylece geçinip gidiyordu." İhsan Oktay Anar, Kitab-ül Hiyele adlı romanında işte böyle söz ediyor saksığanlardan.

SİZ HİÇ SAKSİĞAN GIBI düşünmeye çalıştınız mı? Kanada Calgary'de yaşayan bir ailenin bireyleri, evlerine getirilen yaralı bir saksığan yavrusunu iyileştirebilmek ve nelerden hoşlanabileceğini bulabilmek için böyle bir yöntem denediler. Ailenin annesi Deborah Cavel-Greant'ın bu saksığana ilişkin The Calgary Explorer dergisinin Ağustos 1997 sayısında anlattıkları özetle şöyle:

"Yaşamımıza bir mayıs sabahı girdi. İki haftalık olduğunu düşündüğümüz bu yavru, belli ki 24 saattir açtı. Küçük bir sığirek boyundaydı, bu yüzden elle beslemek çok zor olacaktı. Gagası çok küçüktü. İlk olarak süt-yumurta karışımına batırılmış ekmek parçaları vermeye çalıştık. Ona zarar vereceğimizi düşündüğünden, önce bizi gagalamak istedi. Ağzını bağırarak için açtığı bir sırada ilk lokmayı ağzına bırakabildik. Açlığı yatışana kadar birkaç lokma daha aldı ve sonra yemeyi bıraktı.

Birkaç gün, hep onu gözlemledik. Gördük ki yalnızca yaşamasına yetecek miktarda yiyor. Bundan sonrasını tükürüyor. Bunun üzerine ona sevebileceği bir şeyler verebilmek için saksığan gibi düşünmeye çalıştık. Kurtçuklar ve solucanlar yedirmeye çalıştık ona. Ne var ki bu hareketli yaratıkları ağzının içinde hissetmekten hiç hoşlanmadı. En sonunda evdeki kediler için aldığımız, onlar beğenmediği için buzlukta sakladığımız küçük balıklar verdik. Bu balıklardan çok hoşlandı. Çok sevdiği bu yemekle karşılaştıktan sonra, hızlı büyümeğe başladı.

Bu dönemden sonra, ona gösterdiğimiz ilginin ve yaptığımız bakımın yönü değişti. Artık yemek yemesiyle uğraşmıyorduk; onu eğlendirmeye çalışıyorduk. Meraklı ve zekiydi, ama canı çabuk sıkılıyordu. Bu yüzden her zaman kendisiyle ilgilenilmesini istiyordu. Bir gün kedilerimizin minik sünger topunu çalmıştı. Top oynamaya bayılıyordu ve oyunlarda ona katılmamızı istiyordu. Biraz daha büyüdükten sonra düğüm çözmeye başladı. Bu durum, bir kuş için inanılmazdı. Ona uzun süreli eğlence ve oyalanma olsun diye yiyeceğini ipe bağlayarak astık. Düğümü çözmesi beş dakika bile sürmemişti.

Her şeyi hemen oyuncuğa ve oyuna çevirebiliyordu. Bu yönde düş gücünün sınırı yoktu, ama işi bittikten sonra bir kenara atıyordu onları. Bütün aileye duyarlı olmasına karşın, en çok beni ve küçük oğlum Zak'ı yeğliyordu. Ellerimize, başımıza ve omuzlarımıza tünüyordu, gagasını yanaklarımıza sürtüyordu ve kumru gibi sesler çıkarıyordu.

Seslerimizi taklit etmeye başladı. Ona yaptığımız şaşırtmacaları ışık hızıyla keşfediyordu. Hatta bazı dostlarımız ondan çok etkilendiğimiz ve onun kuş olduğunu unuttuğumuz konusunda bizi uyardılar. Temmuz ayı geldiğinde, artık büyük bir kuş olmuştu, iyi de uçuyordu. Ona verdiğimiz doğal yiyeceklere olan ilgisi de artmıştı. Önceden tükürdüğü kurtçukları yakalamak şimdi onun için zevkti. Hatta kurtçukları özellikle bir yerlere gizlediğimizde bile buluyordu. Bu, onun için çok eğlendiriciydi.

Bir süre sonra saksaganımızı doğal ortamına bırakmanın zamanı gelmişti. Onu evimizin yakınındaki doğal parka götürdük. Burada yaşayan saksagan sürüleri vardı. Serbest bıraktığımızda hemen benim omuzuma çıktı, birlikte yürüdük. Ona küçük taşları ve yerdeki yaprakları kaldırarak altında salyangoz, böcek ve kurt bulmayı öğrettik. Küçük uçuşlar yaptı ve bunu sık sık yanımıza uğrayarak sürdürdü. Bir saksagan sürüsü geçtiğinde, onlara seslendi, ancak yanlarına gitmedi. Küçük bir ağaca tünedi. Bir başka saksagan sürüsü geçerken, genç bir saksagan sürüyü terk ederek, onun yanına geldi ve tünedi. Bu yeni arkadaşla ilgilendi, ama uçuşunda onu izlemedi. Biz ondan ayrılmak üzere yola çıktığımızda hemen

peşimizden geldi. Ona dallardaki tırtılları gösterdik. Tüm dikkatini onları yemeye yoğunlaştırdığında oradan sessizce ama büyük bir üzüntü içinde ayrıldık. Bir yere gizlenerek saksaganımızı izledik. Gidişimizi fark etmişti, bağır-maya başladı, biz yanıt vermedikçe ses tonu giderek daha yalvaran bir hal aldı.

O gece uyuyamadım. Onun çığlıkları aklımdan çıkmıyordu bir türlü. Ertesi gün hem sabah hem akşam üzeri tekrar parka gittik. Sabah onu göreme-

dik, ama akşam üzeri bir saksagan sürüsü yakınıma geldi. İçlerinden biri bize doğru uçtu ve yakındaki bir ağaca kondu. Ayağa kalkıp, ona yaklaştım. Hemen keyifli sesler çıkarmaya başladı. Parmağımı ona doğru uzattım. Önce bana, sonra da ağaçları terk etmeye hazırlanan sürüye baktı. Hemen elimi çektim ve o artık özgürdü.

Sonraki yılın yaz aylarında yeniden evimize uğradı. Zak'ın camına kondu ve sesler çıkardı. Zak'ı yakındaki bir

yerlere yürüdüğünde izledi ve hiçbir saksığanın izin vermeyeceği bir harekete, Zak'ın ona doğru yürütmesine izin verdi. Bu yaz (1997) bizi tekrar ziyaret edip etmeyeceğini merak ediyoruz doğrusu.”

Saksığanlarla ilgili başka gözlemler de var. Bunlardan biri Doç.Dr. Gürbüz Erginer'e ait. 1956-1964 yılları arasında Aydın'da yaşamış olan Erginer bölgedeki bazı kişilerin saksığanlara papağan gibi konuşmayı öğrettiklerine tanık olmuş. Ancak bu, hiç onaylanmayacak bir yöntemle; yani yavru saksığanların dilinde bulunan balık kuyruğuna benzer çıkıntı kesilerek bu bölgeye kahve basılarak yapılmış. Bu işlemin yapıldığı saksığanlara tıpkı pa-

pağanlara olduğu gibi konuşma öğretilabiliyor. Erginer "Arap et getir." diye seslenen bir saksığan anımsıyor.

Pica pica

Kargagillerden olan saksığanlar, siyah-beyaz gövde renkleri ve gövdelelerinden daha uzun olan kuyruklarıyla tanınırlar. Uzunlukları 36-38 cm, ağırlıkları 250-400 gr arasındadır, kanatları açıldığında ise uçtan uca uzunluğu 48-53 cm'dir. Gagası, başı, göğsü, alt kısımları siyah, kanat ve kuyruğu koyu mavi-siyah renklidir. Kuyruğun üst kısmında güneş ışığının da etkisiyle yarıdöner çeşitli renkler göze çarpar. Karnı ve omuzları ise beyazdır. Bu zeki,

cesur ve kurnaz kuşlar, ötücü kuşlar takımından olup çığlıklar atarlar ve "çak çak", "çat çat" gibi sesler çıkarırlar.

Latince adı *Pica pica* olan saksığanlar, kuzey yarıkürenin yukarı kısımlarının hemen hemen her yerinde, Arap yarımadasında ve kuzeydoğu Afrika'da bulunurlar. Türkiye'de de eskiden çok yaygın olarak bulunan saksığanlar bugün özellikle güneyde neredeyse ortadan kalkmış gibidir. Saksığanlar böcek larvaları, salyangozlar, kuş yumurtaları, kertenkeleler, çekirgeler, tırtıllar, solucanlar gibi hayvanlarla beslenirler. Bunun yanında, mısır, üzüm, erik, elma, kiraz gibi meyve ve tohumlar da onların yiyecekleri arasındadır. Öteki karga-gil türleri gibi yedek besinlerini bir gün saklayabilirler. Hayvan leşlerini de yerler. Yollardaki hayvan ölümlerinin üzerine sürü halinde toplanırlar.

Göç etmeyen bu kuşlar, sürüler oluştururlar. Kanatları ve uzun kuyrukları uzun mesafeleri uçmaya uygun değildir. Büyük baykuşlar ve küçük ayılar (rakunlar) en büyük düşmanları olduğundan, onlara av olurlar. Yere indiklerinde, ya yürürler ya da zıplarırlar.

Saksığanlar tek eşlidir, ancak ender olarak bu durumun istisnalarının olduğu da görülmüştür. Çiftleştikten sonra dişi ve erkek birlikte bir yuva

Onlar da Azalıyor

Levent Turan
Doç.Dr., H.Ü. Eğitim Fakültesi
Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü

Saksığana gerçek bir "her şey yiyici" diyebiliriz; çünkü onun besin tercihi geniş bir yelpazeye yayılır. Tarlalarda olgunlaşmış başaklardan tutun da karayollarında çığnenererek ölmüş hayvanlara değin pek çok nesne onların besinini oluşturur. Bundan ötürü pek çok yerde ona "doğanın çöpçüsü" denir. Doğal olarak bu kadar çeşitli besinle beslenebilen saksığanların sayılarının artması ve daha geniş alanlarda yaşama şansına sahip olmaları beklenir. Elbette ki böyle bir saptama başka canlı ya da cansız etkenlerin saksığanlar üzerinde herhangi bir olumsuz etkisinin olmadığı varsayılarak yapılabilir.

Kuş türlerinin yayılım haritalarına bakıldığında, saksığanların yerküre üzerinde geniş bir yayılıma sahip oldukları kolayca görülebilir. Yaklaşık 10-15 yıl öncesinde, Avrupa'da doğal yaşam alanlarının sanayileşme, yeni yerleşim alanlarının açılması gibi türlü nedenlerle tahrip edilmesi sonrasında pek çok hayvan türü bu durumlardan olumsuz etkilenmiş, buna bağlı olarak da bazı türlerin popülasyonları ya tümüyle ortadan kalkmış ya da yok denilebilecek düzeylere inmiştir. İşte saksığan yukarıda değinilen bu koşullardan bile ya çok az etkilenmiş ya da hiç etkilenmemiştir.

Avrupa'da böyleyken Türkiye'de durum nasıldır? Şu anda türün Türkiye'de yayılım haritalarına bakıldığında, saksığanın Türkiye'nin her yerinde hemen her zaman görülebilmesi gereken bir kuş türü olduğu sonucuna varılabilir. Ne yazık ki durum gerçekte böyle değildir. Örneğin, doğal güzellikleri ile övündüğümüz Antalya merkez olmak üzere doğuya ya da batıya doğru bir hat boyunca gidecek olursanız, bugün 20-30 yaşlarında olan gençlerin bu göz alıcı türü tanımadıklarını dahası hayatları boyunca hiç görmediklerini anlarsınız. Fakat aynı yörelerde yaşayan 60-65 yaşlarındakilerle konuştuğunuzda, bu türün 20-25 yıl öncesinde çok sayıda olduğunu üzümlerle öğrenirsiniz. Hatta, o tarihlerde yük taşımacılığında ve tarlalarda yoğun olarak kullanılan at, eşek, katır gibi hayvanların vücutlarında çeşitli nedenlerle oluşan yaralara üşüşen sinek ya da benzeri hayvanların saksığan sürülerince nasıl avlandığıyla ilgili çarpıcı anılar dinleyebilirsiniz.

Saksığanların sayısındaki azalma, sadece güney illerimiz için söz konusu değildir. Türkiye'nin çeşitli yörelerinde kuşbilim (ornitoloji) alanında yapılan çalışmalarda da aynı azalma gözlenmiştir. Uzman gözüyle bakılmadığında fark edilememesine karşın, gerçek durum ne yazık ki pek iç açıcı değildir. Birçok olumsuz etken, hem bir başına hem de birbirleriyle etkileşerek pek çok tür olduğu gibi bu türü de olumsuz etkilemektedir. Saksığanlar olumsuz yönde etkileyen bu etkenlerden en önemlisi kimyasal maddeler-

dir. Tanımda daha fazla ürün elde edebilme ya da tarımsal ürünleri tahrip ederek ekonomik açıdan büyük kayıplara yol açan zararlılarla mücadele amacıyla kimyasal maddeler bilinçsizce ve giderek artan oranlarda kullanılmaktadır. Bu uygulama, türün Türkiye'deki yayılımının her geçen günle birlikte azalmasına en önemli nedenidir. Bu konuda kelaynak örneği, Türkiye için ders alınması gereken kötü bir deneyimdir. Yıllar önce çekirge sürülerine karşı bilinçsizce kullanılan böceköldürücüler, bu türün doğal popülasyonunu Türkiye'de ortadan kalkmasına yol açmıştır. Bunun yanı sıra saksığanlar, tarlalardaki ürünlere zarar verdikleri için sevilmeyenler. Bu yüzden öldürülürler. Öte yandan doğal üreme alanları da artan yapılaşmaya bağlı olarak gün geçtikçe azalmaktadır. Tüm bunların sonucunda saksığanlar buralardan ayrılmak zorunda kalmışlardır.

Son zamanlarda sıklıkla karşımıza çıkan bir başka etken de avlanma amacıyla piyasadan çok kolay elde edilebilen silahların tür üzerinde olumsuz baskı yaratacak biçimde kullanılmasıdır. Bu silahları kullananlar özellikle avlanma izni olmayan ve avcılık bilinci oluşmamış çocuklar ve gençlerdir. Bunlar, evlerinde bulunan ya da yakınlarına ait olan silahlar ile önlerine çıkan her kuşa bilinçsizce ateş ederler. Bu davranışlardan büyük zarar gören ve her canlı gibi doğal yaşamda özel bir yerleri olan kuşların, besin zincirinin önemli bir halkası oldukları unutulmamalıdır.

yaparlar. Üreme çağına genellikle bir bazen de iki yaşında ulaşırlar. Dişi, mart-nisan aylarında 5-9 yumurta üzerinde 16-18 gün kuluçkaya yatar. Bu yumurtalardan ancak üç ya da dört yavru gelişir. Bugün bu sayı daha aşağı düşmüştür. Ortalama yaşam süreleri 3,5-4 yıldır. Yavrular doğduktan sonra, erkek hem nöbet bekler hem de dişiyi besler. Doğan yavruların beslenmesi işiyle anne ve baba kuşlar 30 gün kadar ilgilenirler.

Genç kuşlar, bağımsızlaştıkça yuvalarının yakınında kalmak koşuluyla sürüler oluştururlar. Yaklaşık 10-50 kadar kuşun bulunduğu sürülerde zaman içinde bir hiyerarşi oluşur. Kuşların % 80'inin sürüde ilk yıldır, geri kalanın çoğunun ikinci, daha azının ise üçüncü, dördüncü yıldır. Sayıları daha az olmasına karşın, yaşlı kuşlar gençler üzerinde baskındır. Saksagaşanlar, sosyal sıralamalarını daha çok yiyecek konusunda ortaya koyarlar. Sıralama büyük önem taşır, çünkü kimin çoğalacağı buna bağlı olarak belirlenir. Saksagaşanların toplanma alışkanlıkları üzerinde düşünen Darwin, *Seksüel Seçme* adlı kitabında Delamere Üniversitesi rektörü olan kuzeni William Darwin Fox'ın bu toplanmalara "büyük saksagaşan düğünü" adını verdiğini söylüyor ve sözlerini şöyle

sürdürüyor: "Birkaç yıl önce bu kuşlar olağanüstü çoktu, öyle ki bir korucu bir sabah on dokuz erkek ve bir başkası bir atışta birlikte tünekleyen yedi kuşu vurdu; daha sonra saksagaşanlar sürüler halinde gevezelik ederken, bazen dövüşürken ve ağaçların çevresinde telaşla uçarken görüldükleri belirli noktalarda toplanma alışkanlığını edindiler. Kuşlar bütün bu işleri besbelli önemli sayıyordu. Toplantıdan az sonra hepsi dağılıyor ve sonra Bay Fox ve başkaları onların o mevsim için eşleştiğini gözlemliyorlardı. Bir türün çok sayıda bulunmadığı herhangi bir bölgede elbette büyük toplantılar yapılamaz ve aynı tür başka başka ülkelerde farklı alışkanlıklar gösterebilir."

Darwin, saksagaşanlarda çiftin erkeği ya da dişisi vurulunca onun yerini bir başkasının aldığına da sıklıkla gözlemlendiğinden söz ediyor.

Sokak Serserileri

Büyük kentler, saksagaşanlar için çok uygun bir yaşama ortamı sağlar. Parkta sabah gezintisi yapabilirler, trafik uygun olduğunda yollarda ezilmiş hayvanları didiklerler, çöp bidonlarını talan ederler, yiyecek artıklarının bulunabileceği yerlerin çevresinde mevzilenirler. İngiltere'nin bazı yerlerinde süt şişelerinin kapaklarını açma konusunda uzmanlaştıkları görülmüştür. Bunlardan başka, Hamburg'daki futbol stadyumlarında ışıkların sıcaklığından kavrulan böcekleri maçlardan sonra yemeye çalıştıkları da gözlenmiştir. Yiyecek bulma konusunda kent yaşamının olanaklarından yararlanabilmek için böylesine beceriler geliştirebilmeyi biraz da zeki olmalarına boçlular. Yuva yapacak yer ararken de geniş düş güçlerini ve yaratıcılıklarını ortaya koyarlar. Yuva yapacak uygun bir ağaç bulamadıklarında evlerin çatı altlarını, elektrik direklerini ve büyük vinçlerin üzerini seçerler. Yuvalarının yakınından gürültülü bir çevre yolunun geçmesi bile onları hiç rahatsız etmez. Bu meraklı, gürültücü, arsız ve hırslı kuşların en ilginç özelliklerinden biri de parlak ve renkli nesnelere duydukları ilgidir. Bu ilgileri öylesine aşırıdır ki işi hırsızlığa kadar götürürler. Onlar için çekici olan nesnelere yuvalarında biriktirirler. Ancak birçok bilim adamı, yerleşim yerlerinin yakınlarında yaşamayanlarda bu davranışa daha az rastlandığını ileri sürmektedir. İlginç bir şey keşfettiklerinde onu hemen gagalarıyla incelerler.

Saksagaşanlar kuş yuvalarından yumurta çalarlar. Bu saksagaşan, golf topunu kuş yumurtası zannederek çalmış.

Saksagaşanlar, hayvan leşlerini de yerler. Trafik uygun olduğunda yollardaki hayvan ölümlerinin üzerine üşüşürler.

Almanya'da saksagañlar pek az sevilen kuşlardan biridir. Bunun nedeni, her yıl yüzbinlerce ötücü kuşu öldürmeleridir. Her yıl ilkbaharda göçmen kuşlar geri dönüp de yumurtlama dönemi başladığında, saksagañlara öfkelenenlerin sayısı artar. Bu kişiler genellikle ötücü kuşların artık sustuğundan, bahçelerin terk edildiğinden, boş kuş yuvalarından ve öldürülmüş kuş yavrularından söz ederler. Saksagañların ötücü kuşlara verdiği zarardan rahatsız olanlar, ancak avlanmalarına izin verilirse onlarla başa çıkabileceklerini düşünürler. Saksagañların gerçekte doğal olan bu davranışları sayıca çok artıklarından ötürü diğer kuşlar açısından olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Belki de Türkiye'de saksagañlara pek de olumsuz bakılmamasının nedeni sayıca dağılımlarının çok yüksek olmamasıyla açıklanabilir.

Saksagañların son 20 yıl içinde Almanya'daki sayısal yayılışları tam bir "işgal" gibi yorumlanıyor. 1950'li yıllarda yalnızca kırsal bölgelerde yaşayan saksagañlar, bu bölgelerde ağaç ve çalı kesimlerinin yaygınlaşması ve kimyasal madde kullanımının artması gibi nedenler yüzünden giderek yaşadıkları bu yerlerden uzaklaştılar. Onlarla aynı duruma düşen kızkuşu, kekklik, kervan çulluğu gibi pek çok kuşun yok olma tehlikesi altında olmalarına karşın, saksagañlar kentlerde yeni yaşam alan-

ları buldular. Böylece Almanya'da büyük kent merkezlerinde ve özellikle banliyölerde son yıllarda hızla çoğaldılar. Bazı kentlerde sayıları 20 yıl öncesine göre iki kat, bazı kentlerde ise dört kat arttı. Hatta Hamburg'un Hamm bölgesinde, kuşbilimciler (ornitologlar) 8 km²lik bir alanda 1970'li yılların başında dört, 20 yıl sonra ise 100 saksagañ çifti tespit ettiler. Bu nüfus artışının sonuçları Almanya'da doğaseverler tarafından yıllardır tartışılıyor. Kısacası saksagañlar bu ülkede yerel kuş türlerini tehdit ediyor. Avcı grupları avlanmayla sayılarının azaltıla-

bileceğini düşünürken, birçok bilimadama saksagañın gerçekten "kuş katili" olmadığını düşünüyor. Hatta bunu kanıtlamak için de bir araştırma yaptılar. Bu çalışmada bir dizi "saksagañ yerleşim biriminde" yaşayan saksagañları ve diğer kuş türlerini (karatavuk, ispinoz, ötlegen, kızılgerdan kuşu gibi öteki ötücü kuşları da), popülasyon büyüklüklerini ve yavru sayılarını tespit ettiler. Ayrıca, değişik mevsimlerde saksagañların mide içeriklerini de incelediler. Araştırmacıların vardıkları sonuç ise şöyle: Saksagañlar ötücü kuşlar için bir tehlike oluşturmuyor. Hızlı çoğalmalarının diğer kuş türleriyle ilgisi yok, tersine saksagañların çok olduğu yerlerde karatavukların, baştankaraların, kızılgerdan kuşlarının, çitkuşlarının, sıvakuşlarının ve diğer ender bulunan kuş türlerinin de sayısı yüksektir. Bunun nedeni, bölgedeki yaşam koşullarının kuşlar için çok uygun olmasıdır. Yiyecek boldur, atmaca ve karga gibi doğal düşmanlar azdır.

Hamburg Üniversitesi'nden Niels Böttcher ve Markus Wöltjen adlı kuşbilimcilerin bulgularına göre, saksagañların münüsünün yalnızca % 3 kadar düşük bir miktarını kuş yavruları ve yumurtalar oluşturur. Saksagañlar için şimdilerde cennet olan büyük kentlerde bile gelecekte ne olacağı pek belli değildir. Ayrıca kuşbilimciler, bahçesinde kuş civıltılarının sürmesini isteyenlerin, nasılsa geri geleceklerinden saksagañları kovalamakla uğraşmamalarını, bunun yerine ötücü kuşların yeğlediği bitkileri bahçelerine dikmelerini öneriyorlar. Bilim adamlarının bir başka önerisi de saksagañlara öfkelenmektense onların akıllıkları ve becerikliliklerinden keyif almaya çalışmak. Çünkü saksagañlar bu özellikleri sayesinde, insanı bazen de güldürebiliyorlar. Bisiklet gidonunda gezmekten hoşlanan ya da bir bacanın kenarına oturup kuyruğunu boşluğun üzerine vererek sıcak havayla ısınan bir saksagañla karşılaştığınızda olduğu gibi...

Bu yazının hazırlanmasındaki katkılarından dolayı Asiye Konuk'a teşekkür ederiz.

Zuhal Özer

Konu Danışmanı: Levent Turan
Doç. Dr. H.Ü. Eğitim Fakültesi
Fen Bilimleri Bölümü

Kaynaklar
Ama, O.L., *Kitab-ül Hıyel*, 1996.
Bethge, P., "Der schwarzwelße Streifhäll" *Gro*, 4 Nisan 1997.
Birkhead, T., "Britain's Magpie Parliament" *Natural History*, Mart 1994.
Darwin, C., *Sekizinci Sıvma*, 1977.
<http://www.calexplorer.com>

Hamburglu biyologlar iki yıl boyunca saksagañları yakalayıp işaretlediler ve izlediler. Bölgede yaşayan saksagañların popülasyon büyüklüklerini ve yavru sayılarını tespit ettiler.

Saksagañlar bir insana alıştılar mı kuşlar için pek alışıldık olmayan tercihler geliştirirler. Bir insanın elinde banyo yapıp, bisiklet gidonunda gezintiye bile çıkabilirler.